

ANTROJI DALIS

D R A U G A S

MOKSLAS, MENAS, LITERATŪRA

Saturday supplement

1989 m. gruodžio mėn. 16 d. / December 16, 1989

Nr. 245(45)

KERTINĖ PARAŠTĖ

Šiandieninis Lietuvos eksportas

Apie dabartinę lietuvių veiklą eksporto srityje pagalvojus, prisimena ispanų posakis: „En el país de los ciegos, el tuerto es el rey“. Lietuviškai tai maždaug taip skambėtų: „Aklųjų karalystėje vienaakis yra karalius“.

Išsivijoje teturime vos keletą kvalifikuotų tarptautinės prekybos profesionalų. Kai kurie jau išėjo į pensiją, keletas jaunesnių dirba ne savo profesijoje, o likusių tikrai nedaug. Kiek Vakaruose žinoma, Lietuvoje tarptautinės prekybos žinovų dar mažiau, nežūrint, kad yra vienas kitas į tas žinias pretenduojančių.

Dar neseniai Lietuvoje atrodė, kad tarptautinėje prekyboje gyviausią veiklą išvystė buvę spekuliantai ir saugumiečiai. Šalia to, ryškėjo ir kelių Lietuvos įmonių direktorių rimtos pastangos susirasti asmeniškių kontaktų užsienyje. Pasitaikė ir išsivijų, tarptautinės prekybos mėgėjų, organizuotos, daug pretenzijų turėjusios Lietuvos pramoninkų iškylos į užsienį, o taip pat ir kai kurių išsivijų kelionės į Lietuvą, siekiant išskirti ir išgarsinti savo asmeninę ir prekybinę svarbą. Nuo nepagrįstos savireklamos neatsilieka kai kurie ir Lietuvoje. Vos tik pervažiuavę kelis Europos ar Amerikos miestus, jau skelbiama tų rinkų žinovais.

Tačiau toje panoramoje matyti ir nemažai efektyvios veiklos, vykdomos be didelių trimitavimų ir nieko neduodančių sutarčių aplaistymo. Tai veiklesnių fabriku Lietuvoje konkrečios derybos su užsienio pirkėjais, pastangos įsigyti modernias mašinas už savo gaminius ir aplamai įtemptas ieškojimas visokių naujų ryšių, norint išsiaiškinti, kokius gaminius ir už kiek pelno galima eksportuoti į įvairias pasaulio rinkas.

Efektiviausiai bent iki šiol, atrodo, veikia tie išsiviai, kurie dėka savo ekspertizės inžinerijoje ar specialiųjų medžiagų ar mašinų

gamyboje padeda Lietuvos pramonininkams nustatyti, kurie iš jų gaminių tinka eksportui ir kur reikiami pagerinimai. Tokie išsiviai taip pat dažniausiai turi ir gerą nuovoką, kur galima rasti kai kurioms Lietuvos įmonėms pasaulyje klientų.

Nors ir stokodami gilesnio tarptautinės prekybos pažinimo, išsiviai gali nemažai pasitarnauti dirba ne savo profesijoje, o likusių tikrai nedaug. Kiek Vakaruose žinoma, Lietuvoje tarptautinės prekybos žinovų dar mažiau, nežūrint, kad yra vienas kitas į tas žinias pretenduojančių.

Dar neseniai Lietuvoje atrodė, kad tarptautinėje prekyboje gyviausią veiklą išvystė buvę spekuliantai ir saugumiečiai. Šalia to, ryškėjo ir kelių Lietuvos įmonių direktorių rimtos pastangos susirasti asmeniškių kontaktų užsienyje. Pasitaikė ir išsivijų, tarptautinės prekybos mėgėjų, organizuotos, daug pretenzijų turėjusios Lietuvos pramoninkų iškylos į užsienį, o taip pat ir kai kurių išsivijų kelionės į Lietuvą, siekiant išskirti ir išgarsinti savo asmeninę ir prekybinę svarbą. Nuo nepagrįstos savireklamos neatsilieka kai kurie ir Lietuvoje. Vos tik pervažiuavę kelis Europos ar Amerikos miestus, jau skelbiama tų rinkų žinovais.

Tačiau toje panoramoje matyti ir nemažai efektyvios veiklos, vykdomos be didelių trimitavimų ir nieko neduodančių sutarčių aplaistymo. Tai veiklesnių fabriku Lietuvoje konkrečios derybos su užsienio pirkėjais, pastangos įsigyti modernias mašinas už savo gaminius ir aplamai įtemptas ieškojimas visokių naujų ryšių, norint išsiaiškinti, kokius gaminius ir už kiek pelno galima eksportuoti į įvairias pasaulio rinkas.

Efektiviausiai bent iki šiol, atrodo, veikia tie išsiviai, kurie dėka savo ekspertizės inžinerijoje ar specialiųjų medžiagų ar mašinų

Lietuvos inžinierių draugijos atkūrimo suvažiavimas

1918 metų rugsėjo 4 dieną Lietuvos Valstybės Tarybai Vilniuje buvo įteiktas toks prašymas: „Mes, žemiau pasirašiusieji, norėdami įsteigti Lietuvos technikų draugiją, prašome Lietuvos Valstybės Tarybos patvirtinti prijungiamus draugijos įstatus ir išrūpinti leidimą“. Šį prašymą pasirašė inžinieriai Jurgis Ciurlys, Stanislas Dirmantas, Konstantas Šakenis ir kiti. Draugijos įstatai buvo įregistruoti 1919 metų spalio 25 dieną Nepriklausomos Lietuvos laikinojoje sostinėje Kaune.

1924 metais Kaune vykusio pirmojo Lietuvos inžinierių ir architektų kongreso metu nutarta įkurti jau atskirą Lietuvos inžinierių ir architektų sąjungą. Kadangi jos įstatai skelbė, jog į sąjungą gali būti priimti tik baigę aukštąjį mokslą inžinieriai, tai po

septynerių metų buvo įkurtos dvi inžinierių bendrijos – Lietuvos diplomuotų inžinierių ir architektų draugija ir Lietuvos inžinierių sąjunga.

Vieninga Lietuvos inžinierių ir architektų draugija buvo atkurta 1938 metais Kaune vykusiame antrajame Lietuvos inžinierių ir architektų kongrese. Ji veikė iki 1940-ųjų metų, iki to laiko, kai okupantai uždraudė Lietuvoje visų senųjų draugijų veiklą.

Po to buvo beveik penkiasdešimt metų tyła. Ir štai šiomet, spalio 14 dieną, Lietuvos inžinieriai dar kartą susirinko Kaune atkurti Lietuvos inžinierių bendriją.

(Apie šį Lietuvos inžinierių draugijos atkūrimą suvažiavimą toliau rašo Lietuvos žurnalistų sąjungos narė Ramunė Lazauskaitė).

Lietuvos Inžinierių draugijos atkūrimo suvažiavimo 1989 m. spalio mėn. 14 d. Kaune prezidentas – už stalo (viduryje) sėdi naujasis Lietuvos Inžinierių draugijos pirmininkas dr. Donaldas Zanevičius (iš Vilniaus). Rimo Žemio nuotrauka

Vardan tos Lietuvos...

RAMUNĖ LAZAUSKAITĖ

Prieš 100 metų svečios šalies žmogus Sauerwein'as pakeliui pamatęs Lietuvą, numojo ranka į savo kelią tikslą, išlipo pirmoje pasitaikiusioje stotelėje ir padovanojo vokiečių pavergtam kraštui ne tik savo meilę, bet ir giesmę „Lietuviais esame mes gimę“.

Šiandien šia giesme lietuviai pradeda ne tik didelių aikščių susibūrimus, bet ir dalykinius pokalbius. Kai kam tai gali atrodyti provincialu ar nedalykiška, bet mums dabar – būtina. Kad žmogus ryžtųsi vos ne tuščiomis rankomis išjudinti kalną – jam reikia arba meilės, arba didelės idėjos. Sauerwein'o giesmėje yra ir viena, ir kita. Ja ir pradėjo savo draugijos atkūrimą suvažiavimą Lietuvos inžinieriai. Kokį kalną reikia išjudinti maždaug 70 tūkstančių žmonių turinčiai mūsų inžinierių armijai?

Pirmiausia – pasiekti, kad inžinieriui ir jo darbui grįžtų pagarba, grįžtų prestižas ir autoritetas. Kaip jie buvo prarasti? I šį klausimą suvažiavime taikliai atsakė Lietuvos Per-

sitvarkymo Sąjūdžio Kauno tarybos pirmininkas inžinierius Česlovas Stankevičius:

„Inžinieriaus vardas mūsų reiške ne profesiją ir pašaukimą, o etato pavadinimą arba pareigas, nieko bendro neturintias su inžinerine veikla. Ar ilgai mes taikstysimės su egzistavimu tokių pareigų kaip inžinierius socialistiniam lenktyniavimui, inžinierius kadru reikalams, netgi inžinierius paplūdimiui? Ar tai normalu, kad inžinieriaus vardu leidžiama naudotis net diplomu neturintiems žmonėms?“

Taip, iki šiol Lietuvoje tai buvo normalu. Inžinieriaus kadru reikalams visi nustebedavo, kai kokio nors nemoko viršininko žmona, paklojusi pedagoginės mokyklos baigimo diplomą, tapdavo inžiniere mokslinei informacijai rinkti.

O juk kažkada Lietuva labai mokėjo gerbti savo techninės inteligentijos darbą. Šį pavasarį Kaune, Centriniam pašte, buvo nudaužytas tinkas nuo 40 metų paslėptos plokštės. Toje plokštėje aukso raidėmis surašytos ne tik akcinės bendrovės, bet ir visi inžinieriai, statę vieną gražiausių buvusios laikinosios sostinės namų. Inžinieriai Konstantas Šakenis, Jonas Šimoliūnas, Petras Vileišis ir kiti prieš karą garsėjo savo darbais ne tik Lietuvoje, bet buvo kviečiami dirbti į Suomiją, Vokietiją, kitas šalis.

O štai pokario Lietuvai inžinierių jau nereikėjo. Retindama inteligentiją – tą mąstančią ir todėl labai pavojingą tautos dalį, Stalino ranka netausojo ir inžinierių luomo. Kiek jų su Vytauto Didžiojo universiteto, kitų garsių technikos mokyklų baigimo diplomais kirtu Sibiro taigą, klojo pelkėse geležinkelius, skaldė Vorkutos anglį? Kiek jų negrįžo, nepastatė, nesukūrė... O Lietuvoje 1940-ųjų rugpjūčio 17-ąją net ir Lietuvos inžinierių draugija buvo uždrausta.

Po karo atstatyti sugriautą ūkį ėmėsi ne inžinieriai, o komisarai, politrukai, sąmoningi darbininkai. Turėjo praeiti geras dešimtmetis, kol buvo įsitikinta, kad komisaro lozungai ir inžinie-

Laisvas inžinierių balsavimas per Lietuvos Inžinierių draugijos atkūrimą suvažiavimą Kaune. Rimo Žemio nuotrauka

riaus duodami nurodymai – lyg ir skirtingi dalykai. Tada buvo padvigubintas inžinierių ruošimas Kauno politechnikos institute, atsirado šio instituto filialai Vilniuje ir Panevėžyje. Reikėjo atsodinti tai, ką buvo išretinusi stalinizmo audra, tačiau reikėjo ir kitko – kūrybos, eksperimento laisvės. O jos nebuvo. Inžinierius apraizgė įvairūs standartai, techninės reglamentacijos ir, žinoma, nurodymai. Pirmiausia – iš Maskvos, paskui – iš savo ministerijų, priedo – vietiniai, gimę nesibaigiančiuose posėdžiuose, susirinkimuose, pasitarimuose. Posėdžiuk ir vykdyk – tai ir buvo visa inžinieriaus darbo esmė. Tokio darbo rezultatų sulaukti netrukome. Lietuva jau turi korteles muilui ir cukrui ir tikrai vieną gaminį – televizorių „Šilelis“, kuriuo gali konkuruoti su Vakarų pasaulio gaminiais. Taigi daugiau kaip 70 tūkstančių inžinierių – ir tuščios rankos...

Dabar – apie kalną, kurį tomis rankomis esame pasiryžę nuversti. Blogiausia, kad kol kas ne labai žinome, kaip jis atrodo.

Todėl vienas iš naujai sukurtos Lietuvos inžinierių sąjungos tikslų – paruošti Respublikos techninio progreso programą. Kokia ji turėtų būti? Naujai išrinktas Lietuvos inžinierių sąjungos prezidentas – mokslų akademijos pusbaidininkų fizikos instituto skyriaus vedėjas Donaldas Zanevičius Lietuvos pramonės ateitį įsivaizduoja taip:

„Lietuva – maža valstybė, visų pramonės šakų vienodai neišvystysime. Reikia pasirinkti vieną dvi prioritetas šakas ir greitai siekti pasaulinio stan-

darto“.

Matyt, tai būtų teisingiausias kelias. Prisiminkime, nuo ko kelti savo ūkį pradėjo japonai. Apsitartę su viso pasaulio biznieriiais ir pramonininkais, jie sužinojo, kad žmonėms trūksta gerų siuvimo mašinų. Tada – 1946 metais – japonų inžinieriai susirinko į krūvą, sukūrė ir pagamino iš tiesų gerą siuvimo mašiną. Ji buvo išreklamuota, noriai perkama, pakėlė ne tik Japonijos ekonomiką, bet ir jos inžinierių prestižą.

(Nukelta į 2 psl.)

Atkurtos Lietuvos Inžinierių draugijos nariai savo suvažiavimo metu pagerbia žuvusius savo draugijos narius, padėdami gėles prie Laisvės paminklo Kaune. Rimo Žemio nuotrauka

Šiame numeryje:

- Lietuvos eksporto galimybės • Atsikūrė Lietuvos Inžinierių draugija • Dalia Sruogaitė kalbasi su Vaclovu Daunoru • Vilniaus krašto legendos • Juliaus Kelero eilėraščiai • Chicagos „Vaidilutės“ teatro perspektyvos

Vaclovas Daunoras – po dešimties metų...

Pasikalbėjimas su Dalia Sruogaite

DS: Pirmą kartą Chicagoje koncertavai pačiame miesto centre, Orchestra Hall, 1971 metais. Buvai amerikiečių spaudoje gerai įvertintas, teikiąs daug vilčių ateičiai. Tačiau Chicago lietuviai gal geriausiai tave prisimena iš 1979 metų gastroliu, kada Jau-nimo centre koncerto metu per langą ilėkė ta garsioji „plyta“.

VD: Taip... Gaila, nuo jos nukentėjau ne aš, bet mano kolegė Dana Stankaitytė.

DS: Keista mūsų išeivių grupė, atrodo, matė tavyje sovietinį atstovą, bet ne menininką. Tuo tarpu žymiosios JAV ir Vakarų Vokietijos operos, be jokių dvejonų, skubėjo tave „pasigauti“.

VD: Turėjau perklausa Chicago Lyric operoj. Dar nespėjus viso repertuaro atlikti, buvau pakviestas penkiose operose joje dainuoti.

DS: Berods tuojau buvo pasirašytas kontraktas?

VD: Labai greitai. Tais pačiais metais mane pasikvietė ir New Yorko miesto, ir Metropolitan operos. Chicagoje mano perklausoms sąlygas sudarė muzikas Aleksandras Kučiūnas, o New Yorke Audronė Misiūnienė. Jiems abiem esu be galo dėkingas.

DS: Mūsų žiniomis, buvai susitaręs ir su Vakarų Vokietijos operomis.

VD: Taip. Susitariau Muenchene, Stuttgarte, Frankfurte ir Duesseldorfe dviem metams dainuoti. Jau ir visu operų klavyrai buvo man išsiųsti.

DS: Kas gi atsitiko, kad visi kontraktai iširo?

VD: Karas su Afganistanu. Atsimeni, jūsų prezidentas Carteris nutraukė bet kokį kultūrinį bendradarbiavimą su Tarybų Sąjunga, tai tuo pačiu ir man užkirto kelią į Vakarų, nors aš nieko bendro su politika, kaip žinai, neturėjau.

DS: Žinoma, žinau. Gaila. Nepaprastai gaila, kad didžiųjų valstybių politikoje nukentčia absoliučiai nekalti menininkai. Juk tu, esu tikra, būtum iškilęs ir pačių žymiausių bosų eiles visame muzikiniam pasaulyje.

VD: Iškilęs ar ne, tačiau tas įvykis man buvo, aišku, nemažas smūgis.

DS: Tikėkimės, kad dabartinė tavo išvyka į Vakarų bus daug palankesnė. Chicago lietuviai tave tikrąja iš scenos. Norėčiau kiek pagvildinti tavo kelią į dainininkus. Juk augai ir brendai okupuotoje Lietuvoje, tuo baisiuoju stalinizmo laikotarpiu.

VD: Niekuomet negalvojau iš dainavimo valgyti duonos. Norėjau būti dainininku. Visgi visa mano giminė buvo dainingi valstiečiai. Kiek prisimenu, jau nuo 4-5 metų amžiaus pradėjau su tėvais dainuoti. Šeimoje visi dainavo, toks buvo visų poreikis. Ir prieš karą, ir tais siaubingais laikais, vokiečių okupacijos metais, pokariu – daugumai mūsų žmonių tikrai buvo poreikis dainuoti. Labai gaila, kad šiaandien tas poreikis yra sumenkęs – švenčių proga ar šiaip namie be alkoholio dainuoti.

DS: Dainuodavot tik liaudies dainas?

VD: Tik liaudies, tikrai liaudies...
DS: Kada išgirdai tikrus solistus?

VD: Tada Žagarėje buvo gana juokinga: turgaus aikštėj stovėjo stiebas, o ant to stiebo toks metalinis kibiras buvo pakabinatas, tai buvo ruporas, garsiakalbis (radio aparatų niekas neturėjo), tai per tą kibirą klausėmės dainininkų. Jie dainuodavo arijas, tik labai keistai. Galėčiau pademonstruoti, dauždamas krūtine... Tai buvo tremolo, dainavimo defektas, o aš maniau, kad papuliti tų dainininkų tarpan kitaip

Vaclovas Daunoras

negalėsi, jei nemokėsi taip vibruoti. Tokių juokingų dalykų būdavo...

DS: Paaškinink, kaip per tą kibirą klausėsi?

VD: Žagarės radijo mazgas primdavo laidų transliacijas iš Vilniaus ir laidais pervesdavo į tą kibirą.

DS: Miestelio aikštėje?

VD: Taip, turgaus aikštėje. Būdavo ir teatro spektaklio įrašai, radijo teatro įrašai, tai tada į aikštę sunėsdavo solius, kėdes, žmonės apsėdavo tą stiebą iš visų pusių... o tas stiebas, kaip koks monumentas, stovi, čerkšdamas iš to kibiro... klausytojai juokiasi, verkia... Idomu buvo!

DS: Ar tu pats bandei „tremoliuoti“?

VD: Bandžiau: purčiau save atsistojęs prie veidrodžio, ir krūtine, ir smakru, ir galva taip judindavau...

DS: Kokio amžiaus tada buvai?

VD: Turėjau tada apie 10 metų.

DS: Tada jau norėjai dainuoti?

VD: Tada norėjau, tačiau kiek vėliau jau nebe norėjau, nes man labai anksti prasidėjo mutacija. Beje, mažas būdamas buvau „gražintoju“. Seniau Lietuvoje,

DS: Tais tau liūdna tada buvo?

VD: Taj aš pastovėjau, pastovėjau, – niekas neploja... ir išėjau.

DS: Ar ilgai mokeisi Žagarėje?

VD: 1951 metais, būdamas 13

metų amžiaus, iš Žagarės išvažiavau.

DS: Kodėl išvažiavai?

VD: Buvo bėda namuose. Mama viena, trys vaikai ir du labai sunkūs ligoniniai seneliai. Mama dirbo ligoninėje sanitare ir šios dienos pinigais gaudavo 31 rublį mėnesiui. Savaime aišku, ir valgyt nebuvo ir apsirengt nebuvo kuo. Tai aš sugalvojau, kad bent viena burna namuose turi būti mažiau. Tada mamai pasakiau, „jeigu neleisi – pabėgsiu“. Taip ir išvažiavau į Vilnių. Jame buvo pilna vagių, banditų, recidyvistų, o aš nei lenkiškai, nei rusiškai nemokėjau.

DS: Kodėl pasirinkai Vilnių, o ne Kauną ar Šiaulius?

VD: Jei ubagai duoda teisę šaut iš armotos, jis pasirenka pačią didžiausią.

DS: Ar jau tada galvojai apie konservatoriją?

VD: Ne, apie tai tada nieko neišmaniau. Įstojau į geležinkelio transporto technikumą, į statybininkų grupę. Tuomet visos grupės buvo rusiškos, bet jau komplektavosi ir lietuviška, tai į ją ir įstojau.

DS: Kaip ilgai toje mokykloje buvai?

VD: Pustrečių metų. Tada neblogai paįšydavau. Matematikos mokytojas užsakydavo man paįšyti matematikų portretus. Vienas dar yra užsilikęs Vilniuj, minėtam technikumė. Šiaip matematika man nesisekė, nei algebra, nei geometrija, nei trigonometrija.

DS: Tačiau mokyklą baigėi?

VD: Baigiau tą „specvidurinę“, nes buvau jau baigęs gimnazijos aštuonias klases. Trūko dar trijų klasių gimnazijos baigimui, kurią ir išvairiau per tuos dvejus su puse metų.

DS: Netikečiau, kad tada scena tavęs netraukė.

VD: Traukė, žinoma, traukė. Technikume dramos ratelį vedė Pranas Treinys. Pas jį vaidinau vokiečių vieną Dauguviečio pjesę. Visgi jis man pasakė: „Berneli, čia tau ne vieta. Mauk kur nors iš čia“... Tai taip pabaigęs mokyklą dirbau įvairius darbus. Buvau laiškininku, kraudavau anglis ir panašiai. Kartą sutikau žagarietį Vytautą Kriaučiūną, berods, jo brolis dar Chicagoj gyvena. Išgiręs mano dainavimą, Kriaučiūnas sugundė pabandyti patekti į Jono Švedo ansamblį. Nuėjom pas Švedą į namus, aš uždainavau, ir jis sako: „Ateik į ansamblį, pasižiūrėsim, ten visi tavęs pasiklausys“. Ansamblyje susirinko visas kolektyvas, choras, dirigantai, ir aš sudainavau ką mokėjau. Priėjo Švedas, paukšt per petį ir sako: „Esi ansamblietis“. Na, gavau 600 rublių algos mėnesiui, dabartiniais būtų 60 – aš jau milijo-

nerius! Ir valgyt, ir apsirengt, ir apsiaut gali!

DS: Ilgai ansamblyje išbuvai?

VD: Ansamblyje dirbau ketverius metus, nuo 1954 iki 1958. Įsivaizduok: aš su ansambliu važinėju po užsienį, po Lenkiją, po Rumuniją... Tai buvo didelis dalykas! O paskutiniiais metais tapau ansamblyje solistu. Iš pradžių man ir galva pradėjo svaigti... Vis dėlto 1957 metais įstojau į konservatoriją, nes jau buvau baigęs tris muzikos mokyklos kursus. Turėjau derinti darbą ansamblyje su muzikos mokymusi.

DS: Pas ką mokeisi muzikos mokykloje?

VD: Vilniuje Tallat-Kelpšos vardo muzikos mokykloje mokiausi pas Stasį Sodeiką, kuris buvo pats iš labai gerbiamos Sodeikų giminės. O konservatorijoj mane paskyrė Kiprui Petrauskui. Po trejų metų su mano balsu pasidarė blogai. Tada po visas sąjungos respublikas važinėjo toks laringologas Petrov ir tikrino dainininkų būklę. Patikrino mane, pasakė, kad „ji reikia nurašyt, nes pasidarė balso aparate patologiniai pakitimai“. Mano kairioji balso styga buvo prie paralyžiaus slenksčio.

Man labai nesisekė pas Kiprą Petrauską. Nenoriu burnot, bet turiu pasakyt, kad Kipras man jokios technikos nedėstė. Teko trečiame kurse Kipro klasę palikti. Tai buvo bene pirmas jo gyvenime įvykis, ir apskritai pokarinė vokalo istorijoj, kad žmogus išdrįso išeiti iš Kipro Petrausko klasės. Buvo daug triukšmo...
DS: Tačiau už tokį žygį tavęs iš konservatorijos neišvarė?

VD: Neišvarė. Patekau pas Zenoną Paulauską ir pradėjau rimtai studijuoti.

DS: Kada, galų gale, patekai operon?

VD: Pas Zenoną Paulauską baigus trečią kursą, jau būnant ketvirtame, mane priėmė į operos teatrą.

DS: Idomu, kuriuose didesniuose vaidmenyse tada debiutavai?

VD: Pirmieji dideli mano vaidmenys buvo Escamillo „Carmen“ operoj ir Margiris „Pilėnuose“. Per porą metų pradainavau mažesnių vaidmenų apie 36. Kažkaip dėl to iš pat pradžių buvau net pasiūšėjęs...
DS: Norėjai didesnių rolių?

VD: Žinoma, tai visai natūralu, juk kiekvienas jaunas dainininkas nori didesnių partijų. Vėliau supratau, kad aš be forso praėjau labai gerą sceninę mokyklą. Po dvejų metų jau sudainavau Mefistofelį. Ruošiau jį iš lėto, ir tik tą vieną pagrindinę partiją. Žinoma, jaunam dainininkui nereikėtų debiutuoti su Mefistofeliu.

DS: Kodėl?

VD: Tas vaidmuo yra vokališkai tikrai sunkus, be to, labai sudėtingas vaidybiškai.

DS: Idomu, ar turėjai kokius pavyzdžius, sekei kokiais bosais?

VD: Turėjau labai rimtą pavyzdį – Antaną Kučingį. Tuomet jis jau buvo grįžęs iš savo tremties Sibire, iš savo vargu, ir teatre pradėjo jis mane globot. Pasidarė kaip ir draugas.

DS: Iš Sibiro grįžęs dainavo?

VD: Dainavo. Ir „Fauste“ dainavo. Atsimenu Verdi operą „Sicilijos mišparai“, tai Procidios arija, kada žmogus grįžęs iš tremties ir pasiekęs gimtąją žemę dainuoja „O patria mia“. Po tos arijos publika tiesiog kaukdavo. Tai buvo turbūt 1962 metais. Kučingis grįžo 1956. Įvyko didelis nesu-sipratimas: buvo jo sutikimas ir jis turėjo dainuoti „Fauste“ Mefistofelį, o Mefistofelio prologe pasirodymas prasideda žodžiais: „Šai ir aš!“ Tai tas spektaklis neįvyko, niekam nenujaučiant neįvyko, niekam nenujaučiant paleido „Pilėnus“. Teatre kilo riaušės. Publika su gėlėmis, su vainikais laukė Kučingio, o atsi-darius uždangai pasirodė „Pilėnai“, be Kučingio. Tada į sceną pradėjo lėkt arbūzai, (buvo ruduo), pomidorai, kiaušiniai, kapeikos, viskas, ką tik žmonės kišenėse turėjo. Publika ėmė rėkt, staugt, triukšmaut... Ir prie teatro buvo susirinkusios minų minios. Kilo tikras chaosas, ir pirmam veiksmui neįspėjus, teko „Pilėnus“ nutraukt.

(Nukelta į 3 psl.)

metų amžiaus, iš Žagarės išvažiavau.

DS: Kodėl išvažiavai?

VD: Buvo bėda namuose. Mama viena, trys vaikai ir du labai sunkūs ligoniniai seneliai. Mama dirbo ligoninėje sanitare ir šios dienos pinigais gaudavo 31 rublį mėnesiui. Savaime aišku, ir valgyt nebuvo ir apsirengt nebuvo kuo. Tai aš sugalvojau, kad bent viena burna namuose turi būti mažiau. Tada mamai pasakiau, „jeigu neleisi – pabėgsiu“. Taip ir išvažiavau į Vilnių. Jame buvo pilna vagių, banditų, recidyvistų, o aš nei lenkiškai, nei rusiškai nemokėjau.

DS: Kodėl pasirinkai Vilnių, o ne Kauną ar Šiaulius?

VD: Jei ubagai duoda teisę šaut iš armotos, jis pasirenka pačią didžiausią.

DS: Ar jau tada galvojai apie konservatoriją?

VD: Ne, apie tai tada nieko neišmaniau. Įstojau į geležinkelio transporto technikumą, į statybininkų grupę. Tuomet visos grupės buvo rusiškos, bet jau komplektavosi ir lietuviška, tai į ją ir įstojau.

DS: Kaip ilgai toje mokykloje buvai?

VD: Pustrečių metų. Tada neblogai paįšydavau. Matematikos mokytojas užsakydavo man paįšyti matematikų portretus. Vienas dar yra užsilikęs Vilniuj, minėtam technikumė. Šiaip matematika man nesisekė, nei algebra, nei geometrija, nei trigonometrija.

DS: Tačiau mokyklą baigėi?

VD: Baigiau tą „specvidurinę“, nes buvau jau baigęs gimnazijos aštuonias klases. Trūko dar trijų klasių gimnazijos baigimui, kurią ir išvairiau per tuos dvejus su puse metų.

DS: Netikečiau, kad tada scena tavęs netraukė.

VD: Traukė, žinoma, traukė. Technikume dramos ratelį vedė Pranas Treinys. Pas jį vaidinau vokiečių vieną Dauguviečio pjesę. Visgi jis man pasakė: „Berneli, čia tau ne vieta. Mauk kur nors iš čia“... Tai taip pabaigęs mokyklą dirbau įvairius darbus. Buvau laiškininku, kraudavau anglis ir panašiai. Kartą sutikau žagarietį Vytautą Kriaučiūną, berods, jo brolis dar Chicagoj gyvena. Išgiręs mano dainavimą, Kriaučiūnas sugundė pabandyti patekti į Jono Švedo ansamblį. Nuėjom pas Švedą į namus, aš uždainavau, ir jis sako: „Ateik į ansamblį, pasižiūrėsim, ten visi tavęs pasiklausys“. Ansamblyje susirinko visas kolektyvas, choras, dirigantai, ir aš sudainavau ką mokėjau. Priėjo Švedas, paukšt per petį ir sako: „Esi ansamblietis“. Na, gavau 600 rublių algos mėnesiui, dabartiniais būtų 60 – aš jau milijo-

nerius! Ir valgyt, ir apsirengt, ir apsiaut gali!

DS: Ilgai ansamblyje išbuvai?

VD: Ansamblyje dirbau ketverius metus, nuo 1954 iki 1958. Įsivaizduok: aš su ansambliu važinėju po užsienį, po Lenkiją, po Rumuniją... Tai buvo didelis dalykas! O paskutiniiais metais tapau ansamblyje solistu. Iš pradžių man ir galva pradėjo svaigti... Vis dėlto 1957 metais įstojau į konservatoriją, nes jau buvau baigęs tris muzikos mokyklos kursus. Turėjau derinti darbą ansamblyje su muzikos mokymusi.

DS: Pas ką mokeisi muzikos mokykloje?

VD: Vilniuje Tallat-Kelpšos vardo muzikos mokykloje mokiausi pas Stasį Sodeiką, kuris buvo pats iš labai gerbiamos Sodeikų giminės. O konservatorijoj mane paskyrė Kiprui Petrauskui. Po trejų metų su mano balsu pasidarė blogai. Tada po visas sąjungos respublikas važinėjo toks laringologas Petrov ir tikrino dainininkų būklę. Patikrino mane, pasakė, kad „ji reikia nurašyt, nes pasidarė balso aparate patologiniai pakitimai“. Mano kairioji balso styga buvo prie paralyžiaus slenksčio.

Man labai nesisekė pas Kiprą Petrauską. Nenoriu burnot, bet turiu pasakyt, kad Kipras man jokios technikos nedėstė. Teko trečiame kurse Kipro klasę palikti. Tai buvo bene pirmas jo gyvenime įvykis, ir apskritai pokarinė vokalo istorijoj, kad žmogus išdrįso išeiti iš Kipro Petrausko klasės. Buvo daug triukšmo...
DS: Tačiau už tokį žygį tavęs iš konservatorijos neišvarė?

VD: Neišvarė. Patekau pas Zenoną Paulauską ir pradėjau rimtai studijuoti.

DS: Kada, galų gale, patekai operon?

VD: Pas Zenoną Paulauską baigus trečią kursą, jau būnant ketvirtame, mane priėmė į operos teatrą.

DS: Idomu, kuriuose didesniuose vaidmenyse tada debiutavai?

VD: Pirmieji dideli mano vaidmenys buvo Escamillo „Carmen“ operoj ir Margiris „Pilėnuose“.

Per porą metų pradainavau mažesnių vaidmenų apie 36. Kažkaip dėl to iš pat pradžių buvau net pasiūšėjęs...
DS: Norėjai didesnių rolių?

VD: Žinoma, tai visai natūralu, juk kiekvienas jaunas dainininkas nori didesnių partijų. Vėliau supratau, kad aš be forso praėjau labai gerą sceninę mokyklą. Po dvejų metų jau sudainavau Mefistofelį. Ruošiau jį iš lėto, ir tik tą vieną pagrindinę partiją. Žinoma, jaunam dainininkui nereikėtų debiutuoti su Mefistofeliu.

DS: Kodėl?

VD: Tas vaidmuo yra vokališkai tikrai sunkus, be to, labai sudėtingas vaidybiškai.

DS: Idomu, ar turėjai kokius pavyzdžius, sekei kokiais bosais?

VD: Turėjau labai rimtą pavyzdį – Antaną Kučingį. Tuomet jis jau buvo grįžęs iš savo tremties Sibire, iš savo vargu, ir teatre pradėjo jis mane globot. Pasidarė kaip ir draugas.

DS: Iš Sibiro grįžęs dainavo?

VD: Dainavo. Ir „Fauste“ dainavo. Atsimenu Verdi operą „Sicilijos mišparai“, tai Procidios arija, kada žmogus grįžęs iš tremties ir pasiekęs gimtąją žemę dainuoja „O patria mia“. Po tos arijos publika tiesiog kaukdavo. Tai buvo turbūt 1962 metais. Kučingis grįžo 1956. Įvyko didelis nesu-sipratimas: buvo jo sutikimas ir jis turėjo dainuoti „Fauste“ Mefistofelį, o Mefistofelio prologe pasirodymas prasideda žodžiais: „Šai ir aš!“ Tai tas spektaklis neįvyko, niekam nenujaučiant neįvyko, niekam nenujaučiant paleido „Pilėnus“. Teatre kilo riaušės. Publika su gėlėmis, su vainikais laukė Kučingio, o atsi-darius uždangai pasirodė „Pilėnai“, be Kučingio. Tada į sceną pradėjo lėkt arbūzai, (buvo ruduo), pomidorai, kiaušiniai, kapeikos, viskas, ką tik žmonės kišenėse turėjo. Publika ėmė rėkt, staugt, triukšmaut... Ir prie teatro buvo susirinkusios minų minios. Kilo tikras chaosas, ir pirmam veiksmui neįspėjus, teko „Pilėnus“ nutraukt.

(Nukelta į 3 psl.)

Lietuvos inžinierių draugijos atkuriamojo suvažiavimo metu, 1988 m. spalio mėn. 14 d., Kaune Lietuvos televizijos atstovas Rimvydas Kubilius (dešinėje) kalbasi su suvažiavimo dalyviais iš Chicago architektu Albertu Kereliu (viduryje) ir inžinierium Leonu Maskaliūnu (kairėje). Rimo Žiemio nuotrauka

Lietuvos inžinierių draugijos atkūrimo suvažiavimas

(Atkelta iš 1 psl.)

Ką žmonėms galėtų pasiūlyti mūsų mažoji Lietuva? Pirmiausia tai turėtų būti gaminy, reikalaujantis mažai žaliavų, o daugiau intelektualinio ir kvalifikuoto darbo. Atkuriamojo Lietuvos inžinierių sąjungos suvažiavimo metu šis gaminy dar nebuvo įvardintas. Tačiau po trijų dienų spalio 17-ąją – sąjungos valdybai susirinkus ir pirmajai posėdži, jau buvo konkrečiai svarstoma, ką inžinierių sąjunga gali pasiūlyti politinio ir ekonominio savarankiškumo siekian-

čiai Lietuvai. Pirmiausia siūlyta pasirūpinti vietinėmis žaliavomis – atgaivinti linininkystę, plėsti avių auginimą. Antra – apsvaistyti, ar Lietuva negalėtų gaminti nedidelio, mobilaus, gamtos netešiančio traktoriaus. Tokio, kurį pirktų pasaulis. Ir kurio labai reikia vėl žemė ir laisvė be atgaunančiam mūsų ūkininkui. O gal kas turi kitokių idėjų?

Keturiadesimt devynerius metus Lietuvoje nebuvo nepriklausomos profesinės inžinierių draugijos. Dabar kartu su tauta techninė inteligentija pakilo kur-

ti naują Lietuvą ir laisvų žmonių visuomenę. Sykiu su Lietuvos inžinieriais naujos sąjungos viceprezidentu išrinktas Amerikos lietuvių inžinierių ir architektų sąjungos Čikagos skyriaus pirmininkas Albertas Kerelis, prezidentu garbės nariais – Raimundas Šlenys ir Leonas Maskaliūnas. Tautos himną, atkūrus Lietuvos inžinierių sąjungą, jau sugiedojome visi drauge – vardan tos Lietuvos vienybė težydi...

O kitą dieną Lietuvos televizija parodė reportažą iš inžinierių suvažiavimo. Kamera atidžiai slydo giedančių žmonių veidais. Ir buvo jų akyse ne tik džiaugsmo ašaros – buvo ir vienas kito petį jaučiančių žmonių jėga...

DS: Atrodo, kaip ir visiems tremtiniais, taip ir Kučingui, sunku buvo grįžus tėvynei.

VD: Taip. Yra garantuotas faktas, kad kai kurie teatro artistai reikalavo tuometinės valdžios, kaip Sniečkaus, Kučingio į operą neįleist. Vis dėlto beveik po dešimties metų jis vėl buvo priimtas į operos teatrą.

DS: Aš truputį prisimenu Kučingį iš prieškarinių laikų. Mefistofelio vaidmenyje jis buvo labai elegantiškas, sakyčiau, net džentelmenas, tik atskleidžias žemiausias žmogaus prigimties savybes. Jis atsisakė primityvaus veltinio įvaizdžio, nei kanopų, nei ragu, nei uodegos neturėjo...

VD: Manau, nebuvo žmogaus, kuris juo nesizavėjo.

DS: Vis dėlto, tame pačiame vaidmenyje tu jo neimitavai, buvai kitoks. Todėl mano klausimas, ar lankei kokią dramą studiją, ar pats išmokai tos elegancijos ir tų gražių, laisvų judesių?

VD: Negaliu pasakyti, kad ką nors būčiau gavęs iš konservatorijos, nes daugelis aktorius meistrizmo dėstytojų buvo gana prasti. Pokarinis laikotarpis buvo mūsų didelė bėda, nes tada tikrus talentus nustumdavo žemiau vidutinybės. Reikėjo patiems dainininkams, be režisieriaus pagalbos, kurti vaidmenis. Esu gliaui įsitikinęs, kad operos žanre vaidinti taip, kaip dramose teatre, neįsėdina. Juk operoj pagrindas yra muzika: paties kompozitoriaus dramaturgija ir personažas yra jo užfiksuotas. Kurdamas vaidmenis pradėjau konsultuotis, klausinėti, o kai ką ir pakopijuoti.

DS: Gal ką nors naujo sugalvojai?

VD: Manau, teko pastebėti, kad dainininkas dažnai gestikuliuoja rankomis, ir mums atrodo, kad ta gestikuliacija priklauso personažo charakteriui. Taip nėra. Tai yra dainavimo, garso išgavimo virtuvė, neturinti nieko bendro su personažo charakteristika. Pavyzdžiui, solistas dainuodamas aukštame registre,

Dalia Sruogaite

Vilniaus krašto legendos

JONAS KAVALIŪNAS

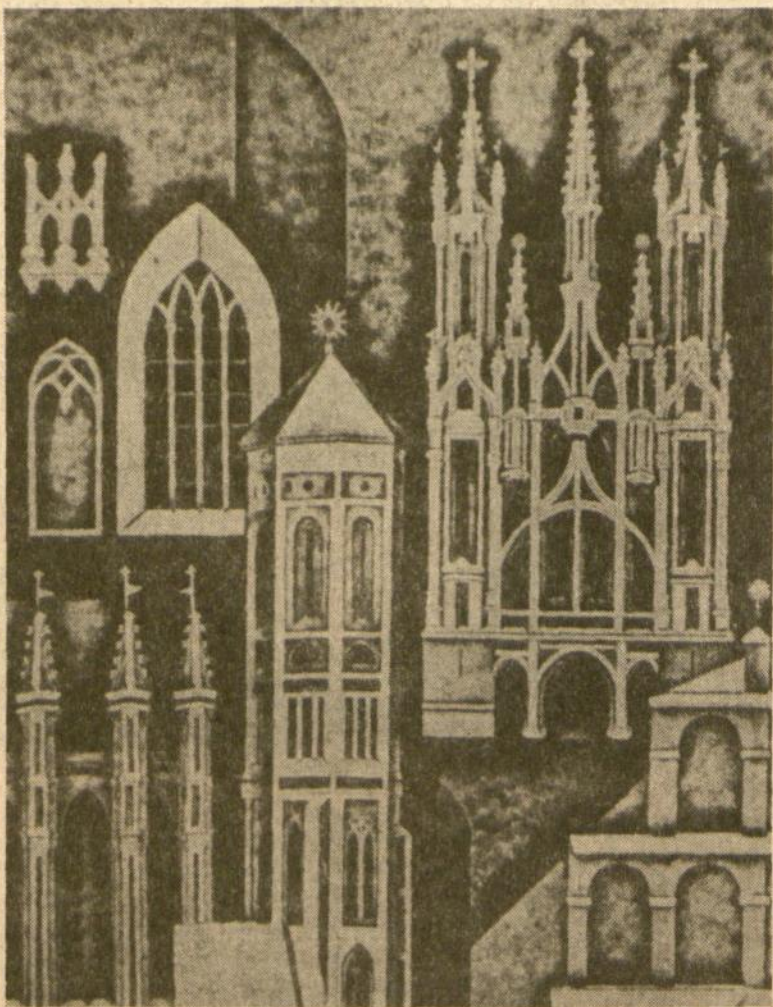
Genrikas Songinas. **VILNIAUS KRAŠTO LEGENDOS.** Leidėjas – Linas Raslavičius. Chicago, 1988. Aplankas ir vinjetės Ramintos Lapšienės. Spausdino „Draugo“ spaustuvė. Kietais viršeliais. 128 puslapiai. Kaina – 8 doleriai. Gaunama „Drauge“.

Vilnius lietuvių sielai brangus. Jis ir Lietuvos sostinė nuo senų laikų, ir tautinio bei valstybinio, kultūrinio ir religinio gyvenimo centras. Juk čia jau Gedimino metu sostinė, čia ir Lietuvos nepriklausomybės atstatymas 1918 metais paskelbtas, čia koncentruojasi ir šio meto naujasis tautos atgimimas. Iš čia sklido po kraštą krikščionybė, čia ir pirmoji katedra pastatyta. Iš čia plėtėsi ir švietimas, įsteigus universitetą, kurio 400 metų sukaktį neseniai šventėme.

Per amžius Vilnius daug pergryveno: gaisrus, karus, okupacijas. Tai liudija istorija. Bet istorija ne viską mums atidengia. Juk tik prieš kelnerius metus sužinojome iš mūsų archeologų, Vilniaus katedros požemius tyrinėjusių, kad dabartinės katedros vietoje buvo ne tik Jogailos pastatytoji ir vėliau Vytauto atstatytoji, bet ir Mindaugo statytoji katedra. O kur nutūksta istorinės žinios, ten įsiterpia žmonių pasakojimai ir legendos.

Tokių pasakojimų ir legendų daug girdėjo Genrikas Songinas, netoli Vilniaus augęs. Susidomėjęs ir po archyvus rausėsi. Sužinojo daug įdomių, nuostabių dalykų. Kad ir kiti juos žinotų, surašė juos į *Vilniaus krašto legendas*, o jo vaikaitis Linas Raslavičius jas mums išleido.

Pasakojimus pradeda nuostabių įvykiu 1740 metais per Pri-

Vytautas Valius iš ciklo „Vilniaus architektūra“.

„Velyvoji gotika“, 1977 Mišri technika, 70 x 54 cm

sikėlimą Vilniaus katedroje. O Neris šniokščia, putoja. Pavasario potvynis tiltą nunešė. Ieško vaitininko, kad perkeltų, 1 t veltui, nes kas drįstų tokiu metu per upę irtis. Pamato tik nepažįstamą žmogų ant kranto, pasirėmusį ilgą lazda. Tas sutinka perkelti, bet parodo netoliese namuką, kurį kylaš potvynio vanduo graso nugriauti. Ten gyvenanti našlė su dviem mažais vaikais. Reikia pirma namelį išgelbėti – prakasti griovį ir

nuleisti vandenį į upę. Petras išgelbsti namelį, ir nepažįstamasis, užsokęs su Petru ant ledo lyties ir lazda tarp kitų lyčių besiramščiuodamas, perkelia Petrą per Nerį. Petras paspėja į Prisiškėlimą, o kai procesijos metu atidengiama Kristaus statula, Petras apstulbęs atpažįsta statuloje tą patį nepažįstamą su lazda, kuris jį šlyt perleido kasdamas griovį, kad apsaugotų neturtingos našlės su dviem mažais vaikais namuką, ji priartino labiau prie Viešpaties, negu devyneri metai Prisiškėlimo iškilmėse Vilniaus katedroje“ (p. 15).

Toliau pasakoja apie kitus nuostabius atsitikimus Vilniuje ir jo apylinkėse, apie pasakiškus lobius Gedimino kalno požemiuose, apie baltąją raganą, žmones gydančią, apie vargšą berniuką, vagių karalių tapusį, padėjusį vagims į normalų gyvenimą grįžti, požeminius lobius suradusį, vėliau nuo vagių pasitraukusį ir didelius turtus vienuolynui palikęs. Pasakoja taip pat apie žmonių buitį, apie Vilniaus atlaidus, Kūčias, Kalėdas, Velykas. Per Kūčias ir Gavėnią griežtas pasninkas, ir nevalia jį laužyti. Todėl Eišiškių-Rudnikų apylinkių žmonės ilgai šnekojo apie du ūkininkus, Butrimą ir Jurgaitį, kurie Kūčių dieną išėjo į Rudnikų girią medžioti. Butrimas įsidėjo tik duonos su svogūnu ir druska, o Jurgaitis kirtu sau dešrą, užsigerdamas degtine. Gurių kilo sniego pūga, ir abudu paklydo. Bet Butrimas laimingai atrado kelią į namus ir kitą dieną važiavo į Kūdikėlio mišias, o Jurgaitį kaimynai surado pusiau sušalusį. Skubiai nugabeno į Vilnių, į Igoninę, bet vis tiek jis neteko kairės kojos iki kelio. Sklido gandai, kad Butrimą iš-

gelbėjo Kūdikėlis, žvaigždė rodes jam kelią.

Daug nuostabių įvykių, bet jų veikėjai eiliniai, daugiausia kaimo žmonės. Jie paprasti, bet tiesūs Dievui, žmogui ir tėvynei. Kai vargas ištinka, kaimynai šoka pagalbon, o kai tėvynė engiama, į 1831 ir 1863 metų sukilimus eina valstiečiai ir studentija, bet neatsilieka nė Vilniaus vienuoliai, savo būdu eidami į pagalbą. Kai 1831 metais studentų sukilėlių būrio vadui Adomui Jasui tenka bėgti nuo persekiojančių žandarų, vienuolis Romualdas atidaro jam vartelius į Bernardinų vienuolyną ir paslepia giliose požemiuose taip, kad žandarai ir penkias valandas ieškoje jo neranda. Parūpinęs jam kitus drabužius, maisto ir pinigų, per urvus išveda tėvas Romualdas Adomą į laisvę. Po septynerių metų Adomas atvyksta į Bernardinų vienuolyną, norėdamas atsidėkoti ir atsilyginti tėvui Romualdai už išgelbėjimą, bet didžiai nustebeš sužino, kad tėvas Romualdas buvo jau ketverius metus prieš 1831 metų sukilimą miręs – kazokų kardu sukaptas, rusams įtarus jį sukilimo organizavimu... Kitas vienuolis, domininkonas tėvas Anupras, jau senatvės sulaukęs, stengiasi parūpinti sukilėliams ginklų, nes „ten kovoja ir žūsta mūsų broliai“ (p. 45).

Knaga lengva skaityti, kalba taisyklinga. (Gal ir lituanistė E. Songinienė bus čia savo ranką pridėjusi). Labai gera kalėdinė ar gimtadienio dovanėlė mūsų mokykliniam jaunimui. Labai pravers ir mokytojų pamokoms protarpiais pajvairinti, taip pat tėvams ir seneliams ilgais žiemės vakarais vaikams ar vaikėkiams papasakoti ar paskaityti, ypač šiuo metu, kai Vilnius savoje ir viso pasaulio spaudoje dažnai minimas.

Julius Keleras

rudens peizažas: užmiestyje

sausos šakos, nuogos lentos vandeniui nubėgti nuo stogu, dabar gali sakyti, kas mus renkas, kas stebi, gelbsti mus, kai taip ilgu po pirmo sniego, po ilgos baikščios sapnų kelionės, po nuolydžio ir pakilties šviesu,

nes jų sulaukia atkaklus keleivis, ir beldžia į šlapias duris; klausyk, ar žino jis, kaip gimsta šlapios eilės, lietaus aptekštos pro vidurnaktyje atsivėrusias duris, kurios išduoda, kaip nutolsta prietemaj laukinės žąsys

ir kažin kas sušildo tavo dvasią, tik nesakyk, jog tai glintveinas, antikinės žvaigždės, tuštuma, akimirka prabudusi širdies dėžutė, ar vėjas, užkabines namo langines; kalbėk kitaip, kad tai, ką tu išstarsi, niekuomet nežūtų kaip strazdanos veide, kurio seniai nebėr

orfėjiškasis

kasnakt tave sapnuoju, ir už ką man ši baismė skirta aš nežinau: jau viskas taip toli kaip Halio kometa, kurios iš tikro aš ir nemačiau, tačiau regėjau pėdsaką plente, kuri išdaužė lapkričio lašai, pajutę: kalasi žolė ir, jai skaudžiau

tačiau ir tu sapnuoji dar mane turbūt: lyg svetima, bet žinoma legenda, be aiškaus finalo, ir tau dar lenkia galvą ašarų medus, atminus, kaip duris pradaro prisiminimų vėjas, pats žiauriausias Dievas, išmokes mirksniui atstatyt sugriautus ir išniekintus namus

tačiau išmokau tamsoje prabust: nors sapno krantas aukštas, jau retai prabyla suvedžiotas kraujas, tu lieki tik įrašu dėgne, dienoraščio raide, gelsva peteliškė virš prirakintos valtys, kurios irklutojas užmigo, taip ir nesulaukęs pažadėto šalčio

***

burtas mestas, ir rėksmingas garsiakalbis praneša audra, ribuliuojančią už tūkstančių mylių nuo kranto, kur žemose pajūrio kopose slepiasi melancholiškos pėdos, kurias paliko pradėję love-child šią niūrią rugpjūčio atkarpa, kuomet viskas taip nuoga ir atvira

ką turiu pasirinkti? liūti, žuvėdrų sprogimą, didingą, tragišką siausmą ar mažą trobelę, puskvortę pernykščio vyno, saugų, tūžmingą lietu, kaponantį nendrių stogą? skaudų žvilgsni, reginti, kaip išnyksta hiras, pasiekęs zenitą, ugnis, priartėjus prie bundančio Euridikės veido

VD: Na, jei tautinė, tai tuoj uždarys burną. Su nacionaline savigarda galėjau labai daug pasakyti, o tie „sargai“ negalėjo man prikerkti nacionalizmo, to mums įgrisusio keiksmoždžio. Tada dar buvo Brežnevo laikai.

DS: Sąjūdžiui prasidėjus, vėl važinėjai?

VD: Kadangi esu Sąjūdyje nepartinis liaudies atstovas, vėl keliauju po Lietuvą su koncertais ir jau daug atviresniais pokalbiais.

DS: Pats esi nepartinis?

VD: Nepartinis. Niekuomet į partiją neįstojau, tai niekas iš jos ir neišmetė. Gaila, kad mūsų nepartinių balsas ne visuomet išgirstamas, ypač muzikiniuose reikaluose.

DS: Kaip jauteisi, lydėdamas trispalvę į Gedimino bokštą?

VD: Pirmiausia, kaip tikriausiai ir daugelis, niekuomet netikėjau, kad man gyvam esant ten bus iškelta trispalvė. O kad aš, šalia tokių žymių žmonių, kaip profesorė Meilė Lukšienė ir akademikas Juozas Bulavas, būčiau Sąjūdžio išrinktas lydėti vėliavą į Gedimino bokštą, – tai čia jau mane likimas su kaupu apdovanojo.

DS: Tik jau taip labai nesukulink, juk pats esi Lietuvos konservatorijos profesorius!

VD: Grįžtant prie trispalvės, tai jos iškėlimas taip prisodrina lietuvių dvasinį turinį, kad turbūt negreit bebus toks pakilus momentas. Nebent tiktai Lietuvos Nepriklausomybės paskelbimas.

DS: Šiuo metu ryšium su Sąjūdžiu tavo pavardė yra prituilusi. Ar esi nuo jo atsitraukęs?

VD: Aš atsisakiau statyti savo kandidatūrą į Sąjūdžio tarybą todėl, kad nesu nei politikas, nei ekonomistas, nei juristas, nei filosofas. Esu Sąjūdžio seimo narys, o kaip artistas tęsiu savo koncertus – susitikimus. Propaguoju ir Lietuvoje, ir užsienyje lietuvių vokalinę kultūrą. Manau, būtų įžūlu užsiiminėti tuom, ko nesuprantu ir nemoku. Visa širdimi, visomis savo ląstelėmis esu sąjūdininkas, tad jaučiu pareigą įdinti lietuvių liaudyje sąmoningumą, kelti jos kultūrą.

DS: Ką galėtum pasakyti apie savo akompaniatorių Robertą Bekionį?

VD: Gyvenime man du kartus pasisekė. Pirmąjį – kai su manim sutiko dirbti pianistas Gytis Trinkūnas, kuris 1973 metais taip tragiškai žuvo, o antrąjį – kai konservatorijos profesorius Chaimas Patašinskas pasiūlė Robertą Bekionį. Dabar su Robertu jau (Nukelta į 4 psl.)

Vaclovas Daunoras po dešimties metų...

(Atkelta iš 2 psl.)

kelia rankas į viršų, ir panašiai... Norėdamas tokių gestikuliacijų išvengti, pradėjau naudoti savotišką „kontrapunktą“. Pavyzdžiui, 2/4 takto tempe dainuoju, o vaikštau 4/4 taktu, o dažnai ir sinkopė išspraudžiui.

DS: Tai gana sudėtinga.

VD: Taip, sudėtinga, bet tokiu būdu nusivalo visi tie primityvūs operinio dainininko štampai.

DS: Atrodo, Sovietų Sąjungos vokalo mokykloje dainininkai yra gerokai nukriaušti. Ar tau neatrodo, kad jiems trūksta, sakykim, italų mokyklos? Juk Nepriklausomybės laikais Lietuvos dainininkai rėmėsi itališkos mokyklos pagrindais. Turiu galvą pačią dainavimo techniką.

VD: Mano įsitikinimu, tikrai trūksta. Studijos Milane, La Scaloje, pakeitė mano pažiūrą į dainavimą ir dainininką.

DS: Kaip pakito tavo pažiūra?

VD: Mūsuose dainavimas buvo traktuojamas kaip gamtos dovanas. Turi balsą, tai rėk, o kad balsas yra instrumentas, o to instrumento valdymas yra mokslas, niekas nesidomėjo.

Itališka dainavimo mokykla remiasi materialiu supratimu. Juk ten jau 1600 metais Monteverdi, operos tėvo, laikotarpiu, tarp sudarytų italų dainavimo mokyklos postulatų, pirmasis skamba taip: nedainuojama balsu, bet dainuojama instrumentu. Reikia prieš repertuarinį dainavimą reikia pasigaminti instrumentą.

DS: Banderi gal paveikti Vilniaus operos vadovus „itališkon“ pusėn?

VD: Žinoma, buvau tada jaunas, entuziastas, tad ir pradėjau tą mokyklą propaguoti, gaivinti.

DS: Turėjai sunkumų, ar net pasipriešinimų?

VD: Ir dar kaip! Mane už tai prausė, šukavo prieš plauką, nes kai kam mūsiškas dainavimo su-

pratimas buvo parankus. Mano kontroversiškos idėjos buvo stabdomos ir net kolegos dainininkai nukreipiami prieš mane.

DS: Vis dėlto sėkmingai dainavai Vilniaus operoje, ir tavo vaidmenys joje buvo tikrai dideli, pavyzdžiui, dainavai Mefistofelį „Fauste“, Pilypą „Don Carlos“, Don Bazilio „Sevilijos kirpėjuje“, Borisą Gudonovą „Boris Godunove“... O paskui staiga nutilai. Kas atsitiko?

VD: Manau, kad tuo metu buvo operoj neblogų balsų, jie jau buvo, kaip aš vadinu, vietiniai, turėjo „briliantinę ranką“, kurios aš neturėjau. Jos net ir Kučingis neturėjo, nes buvo politinis kalbėtojas ir nebe pirmos jaunystės. Jei būtų galėjęs, jis būtų mane užtaręs. Matyt, kažkam maišiau,

privertė mane dar kartą išbandyti savo profesinį lygį Toulouse tarptautiniame vokalistų konkurse. Parsivežus namo Grand Prix, maniau galėsiąs operos teatre įsitvirtinti. Tačiau dėl visokių užkulisių ir viešesnių veiksmų bei veiksmų pradėjau dirbti Vilniaus filharmonijoje. Vis dėlto keliai į Europą man pasidarė atviri, teko daug važinėti ir dainuoti užsienio operose bei dalyvauti rečitaliuose.

DS: Tačiau po kelerių metų Lietuvos operon vėl sugrįžai.

VD: Kadangi sėkmingai dainavau sąjungoje ir užsieny, tuometinei Lietuvos valdžiai pasidarė lyg nepatogu, tad jos išklymu buvau vėl gražintas į Vilniaus operą. Deja, padirbėjus ten truputį daugiau kaip metus, 1975 metais naujas operos direktorius, tenoras Virgilijus No-reika, geras Petro Griškojevičiaus, buvusio LKP CK pirmojo sekretoriaus draugas, su kultūros

privertė mane dar kartą išbandyti savo profesinį lygį Toulouse tarptautiniame vokalistų konkurse. Parsivežus namo Grand Prix, maniau galėsiąs operos teatre įsitvirtinti. Tačiau dėl visokių užkulisių ir viešesnių veiksmų bei veiksmų pradėjau dirbti Vilniaus filharmonijoje. Vis dėlto keliai į Europą man pasidarė atviri, teko daug važinėti ir dainuoti užsienio operose bei dalyvauti rečitaliuose.

DS: Tačiau po kelerių metų Lietuvos operon vėl sugrįžai.

VD: Kadangi sėkmingai dainavau sąjungoje ir užsieny, tuometinei Lietuvos valdžiai pasidarė lyg nepatogu, tad jos išklymu buvau vėl gražintas į Vilniaus operą. Deja, padirbėjus ten truputį daugiau kaip metus, 1975 metais naujas operos direktorius, tenoras Virgilijus No-reika, geras Petro Griškojevičiaus, buvusio LKP CK pirmojo sekretoriaus draugas, su kultūros

privertė mane dar kartą išbandyti savo profesinį lygį Toulouse tarptautiniame vokalistų konkurse. Parsivežus namo Grand Prix, maniau galėsiąs operos teatre įsitvirtinti. Tačiau dėl visokių užkulisių ir viešesnių veiksmų bei veiksmų pradėjau dirbti Vilniaus filharmonijoje. Vis dėlto keliai į Europą man pasidarė atviri, teko daug važinėti ir dainuoti užsienio operose bei dalyvauti rečitaliuose.

DS: Tačiau po kelerių metų Lietuvos operon vėl sugrįžai.

VD: Kadangi sėkmingai dainavau sąjungoje ir užsieny, tuometinei Lietuvos valdžiai pasidarė lyg nepatogu, tad jos išklymu buvau vėl gražintas į Vilniaus operą. Deja, padirbėjus ten truputį daugiau kaip metus, 1975 metais naujas operos direktorius, tenoras Virgilijus No-reika, geras Petro Griškojevičiaus, buvusio LKP CK pirmojo sekretoriaus draugas, su kultūros

privertė mane dar kartą išbandyti savo profesinį lygį Toulouse tarptautiniame vokalistų konkurse. Parsivežus namo Grand Prix, maniau galėsiąs operos teatre įsitvirtinti. Tačiau dėl visokių užkulisių ir viešesnių veiksmų bei veiksmų pradėjau dirbti Vilniaus filharmonijoje. Vis dėlto keliai į Europą man pasidarė atviri, teko daug važinėti ir dainuoti užsienio operose bei dalyvauti rečitaliuose.

DS: Tačiau po kelerių metų Lietuvos operon vėl sugrįžai.

VD: Kadangi sėkmingai dainavau sąjungoje ir užsieny, tuometinei Lietuvos valdžiai pasidarė lyg nepatogu, tad jos išklymu buvau vėl gražintas į Vilniaus operą. Deja, padirbėjus ten truputį daugiau kaip metus, 1975 metais naujas operos direktorius, tenoras Virgilijus No-reika, geras Petro Griškojevičiaus, buvusio LKP CK pirmojo sekretoriaus draugas, su kultūros

privertė mane dar kartą išbandyti savo profesinį lygį Toulouse tarptautiniame vokalistų konkurse. Parsivežus namo Grand Prix, maniau galėsiąs operos teatre įsitvirtinti. Tačiau dėl visokių užkulisių ir viešesnių veiksmų bei veiksmų pradėjau dirbti Vilniaus filharmonijoje. Vis dėlto keliai į Europą man pasidarė atviri, teko daug važinėti ir dainuoti užsienio operose bei dalyvauti rečitaliuose.

DS: Tačiau po kelerių metų Lietuvos operon vėl sugrįžai.

VD: Kadangi sėkmingai dainavau sąjungoje ir užsieny, tuometinei Lietuvos valdžiai pasidarė lyg nepatogu, tad jos išklymu buvau vėl gražintas į Vilniaus operą. Deja, padirbėjus ten truputį daugiau kaip metus, 1975 metais naujas operos direktorius, tenoras Virgilijus No-reika, geras Petro Griškojevičiaus, buvusio LKP CK pirmojo sekretoriaus draugas, su kultūros

privertė mane dar kartą išbandyti savo profesinį lygį Toulouse tarptautiniame vokalistų konkurse. Parsivežus namo Grand Prix, maniau galėsiąs operos teatre įsitvirtinti. Tačiau dėl visokių užkulisių ir viešesnių veiksmų bei veiksmų pradėjau dirbti Vilniaus filharmonijoje. Vis dėlto keliai į Europą man pasidarė atviri, teko daug važinėti ir dainuoti užsienio operose bei dalyvauti rečitaliuose.

DS: Tačiau po kelerių metų Lietuvos operon vėl sugrįžai.

VD: Kadangi sėkmingai dainavau sąjungoje ir užsieny, tuometinei Lietuvos valdžiai pasidarė lyg nepatogu, tad jos išklymu buvau vėl gražintas į Vilniaus operą. Deja, padirbėjus ten truputį daugiau kaip metus, 1975 metais naujas operos direktorius, tenoras Virgilijus No-reika, geras Petro Griškojevičiaus, buvusio LKP CK pirmojo sekretoriaus draugas, su kultūros

Solisto akompaniatorius pianistas Robertas Bekionis ir Vaclovas Daunoras.

Jono Tamuliečio nuotrauka

Chicagoj atgimsta dramos teatras

„Vaidilutės“ rudens spektaklis – ir planai ateičiai

MYKOLAS DRUNGA

Lapkričio 12 dieną Jaunimo centre Chicagos lietuvių dramos teatras „Vaidilutė“ antrą kartą suvaidino Vinco Mykoliaičio-Putino „Daktarą Gervydą“. Pirmasis spektaklis įvyko pusmetį anksčiau, gegužės 21 dieną. Tai buvo išvis šio keturveiksmio veikalas (Putino parašyto vokiečių okupacijos metais) ne tik čekaginė, bet ir pasaulinė premjera. Jai praėjus, *Drauge* paskelbė platesnę recenziją (1989 m. birželio mėn. 17 d.), todėl šia proga pasitenkinti tik keliomis pastabomis apie tai, kuo pakartojamasis spektaklis skyrėsi nuo premjerinio.

Beje, šio antrojo spektaklio išvakarėse teko kalbėtis su Chicagoje ilgiau viešiniu vilniečiu teatralu Petru Steponavičium, į „Vaidilutės“ kolektyvo darbą įsitraukusiu „režisūros konsultanto“ titulu. Steponavičius paaiškino, jog jis savo patarimais talkino režisieri Laimai Sulaičiai-Day jau rengiant premjerą, o šį rudenį, ruošiantis pakartojimui, jis perėmė vadovavimą repeticijoms, jaunajai režisieri vasarą susilaukus šeimos prieauglio. Vis dėlto Steponavičius prašė pabrėžti, jog tiek pirmasis, tiek ir antrasis „Daktaro Gervydo“ spektaklis – iš esmės Sulaičių-Day darbas, kad ir su tam tikru nemažu indėliu (ypač antrajam spektakly) iš svečio pusės. Pats vienas režisūros vadeles ir savo rankas suimti Steponavičius žada tik nuo dabar, rengiant naują veikalą ateinančių metų sezonui (o tuo pačiu neužmetant ir „Daktaro Gervydo“). Bet apie tai truputį vėliau.

Daugeliui žiūrovų, mačiusių abu spektaklius, atrodė, jog antrasis spektaklis praėjo sėkmingiau už pirmąjį. Tai nuomonei pritarčiau, bet su išlyga, kad apie 80 nuosimčių pakeitimų buvo į gerąją pusę, o 20 – gal ir ne taip gerą. „Daktaras Gervydas“ – kupinas gražių žodžių, bet nelabai teatrališkas veikalas, prie kurio režisierius reikia gerokai padirbėti, kad į teksto srautą įpūstų sceninės gyvybės. Tai antram spektakly daugiausia ir pavyko, Steponavičiui gerokai praturtinus daugelį mizanscenų. Be to, brandumo įspūdį sustiprino ir tas faktas, jog kai kurie premjero vaidinę aktoriai antrame spektaklyje buvo kur kas geriau su savo rolėmis susigyvenę. Tai ypač jautėme titulinį vaidmenį atlikusio Vytauto Lapėno atveju. Jis iš tiesų daug tvirtiau įsipykė ir savo nagines, tapdamas kur kas labiau savimi pasitikinčia viso veiksmo ašimi, ko premjero siek tiek pasigedome. Apsipratęs su savo sunkiu, raitytu tekstu, Lapėnas padarė nemažą pažangą, nugalėdamas (bet dar ne visiškai) pirmame spektaklyje nelemtai pasireiškusią tendenciją praretinti savo šnekėjimą nelogiškai tarp žodžių įterptomis ilgomis pauzėmis. Pridėjus dar jo balso rupų skambumą, o taip pat ir itin anksčiau vyrišką išvaizdą bei laikyseną (čia tėviškai šiltą – arba kietai reikalaujančią – konfrontacijoje su sūnumi, čia naiviai pasitikinčią, kaip vyras virgo pasitaiko, su mylimąja kito vyro žmona), gauname išvadą, jog „Vaidilutės“ trupei Lapėno dalyvavimas yra tikras laimikis, nes mirus Alfai Brinkai, Algimantui Dikiniui, Vytautui Juodkai ir Algirdui Kurauskui, kito tokio vyresnio amžiaus tipus vaidinti sugebančio aktorius Chicagoje nebeturime. (Tiesą sakant, nenori ir negali pamiršti Julius Balučio, Česlovo Rukuižos, Romo Stakausko ir dar poros vėlytųjų metų scenos vilkų, tačiau jie arba daugiau linke į komizmą, arba „Vaidilutė“ ju, deja, neprisikalbina.)

Laima Sulaitė-Day

Jono Kuprio nuotrauka

Antrasis pastebimai sustiprėjęs trupės dalyvis – dr. Gervydo sūnų Rimą suvaidinęs *Audrius Viktoras*, mums jau pažįstamas ir iš Dariaus Lapinsko pastatymų. Šis ne tik jaunas, bet ir jaunatviškai dvelkiantis aktorius turi didelį sugebėjimą kiekvienoje rolėje pasirodyti vis kitaip. Taigi jis vaidina ne save, o savo vaidmenį (taip ir reikia). O ir to paties vaidmens diapazone Viktoras nuo pavasario ligi rudens smarkiai ūgtelėjo. Antrame spektaklyje smulkiosiomis, bet iškalbingomis detalėmis (pvz., rankų sugniaužimas ir kumštį) jis puikiai išryškino sūnaus priekaištą tėvui, kad tas negerbia mymos motinos atminimo. (Tik tos įtampa rodančios priemonės nereikia pervartoti: plaštakos buvo gniaužomos gal ir per dažnai.) Per visą spektaklį ir Viktoro vaidmenį buvo malonu žiūrėti: jeigu iš vienos pusės suakcentuota jo priešinimasis tėvui (ir tai ne vien tik mirusios motinos gerbimo, bet ir visos jūdvių – tėvo ir sūnaus – gyvenimo krypties klausimu), tai, iš kitos pusės, skaidriu svajingumu, tyru idealizmu tryškiojo mizanscenos su savo paties mylimąja kaip šviesus kontrastas visų kitų veikėjų melui ar manipuliatyvumui.

Antrajame spektaklyje Rimo Gervydo sužadėtinės Giedrės Rimdžiūtės rolė iš Los Angeles išsikėlusios Gitanos Braslauskaitės (geriausios premjero aktorės) perėmė *Audrė Budrytė*, studijavusi vaidybą universitete ir anksčiau pasirodžiusi Izabelės Motekaitienės dainavimo studijos rečitaliuose. Kaip ir Braslauskaitė, Budrytė tobulai perteikė Giedrės taurumą, tik visai išsavitū ritmu bei spalvomis. Jei pirmoji lyg išlūbantis paukštėlis plasnėjo po sceną, savo trykstančią širdį nešiodama, kaip amerikiečių mirus, tiesiai ant rankovės, tai antroji nutapė žymiai ramesnės, santūresnės, daugiau iš sielos vidaus šviečiančios jaunos moters portretą. Braslauskaitė dramatiškiau nubrėžė kontrastą tarp džiaugsmo jaunos meilės laime ir klaikaus nusivylimo, išgirdus apie Rimo mirtį; Budrytė epiškausiai išsvystė nuolatinį savo rūpestį jūdvių likimu, lyg iš anksto nujausdama, kad dalykai baigsis blogai. Skonio dalykas,

kuri Giedrė žiūrovui labiau patiko: ar temperamentingas gyvsidabris Gitanos, ar gili jūra Audrės, tačiau abidvi pasigerėtinai išbaigė savo skirtingai išjaustus vaidmenis. Ir jei Lietuvoje gimusi bei augusi Braslauskaitė žavėjo jokio akcento nesuterštu tarimu, tai nuo jos šia prasme nedaug ką teatsilikio Budrytė, iš visų jaunų „amerikoniukų“ svariausiai susidorojusi su tėvų kalbos garsais.

Kitas naujas antrojo spektaklio vaidintojas – Edj Sulaitį pakeitė (irgi jaunas, gabus „veteranas“) *Viktoras Radvilas*, atlikęs nedidelę gydytojo Rupeikos rolę. Čia ir vėl kontrastas: Sulaičio Rupeika truputį atsidavė pastumdėliu (kas ir atitiko jo kaip ne pirmos rūšies chirurgo reputaciją), o Radvilas – intrigantu, siekiančiu užimti ir ligoninės vedėjo (dr. Gervydo) postą, ir savo geriausio draugo (advokato Rimdžiūso) žmoną, Rupeikos charakteris nėra teatrališkai sultingas, tad ir negalima daug iš jo išspausti, bet man Sulaitis buvo įdomesnis savo kalbėjimo būdu, o Radvilas – gestais bei manieromis. Gal vis dėlto antrajame spektaklyje Radvilas skūroje Rupeika išėjo truputiuką spalvingesnis, reljefingesnis.

Greta Braslauskaitės, didžiausią įspūdį premjeroje man padarė kaip tik antraeilį vaidmenį aktoriai: *Rolandas Jankauskas* (advokatas Rimdžiūsis), *Dauva Viktoraitė* (Rimdžiuvienė), *Kristina Bielskutė* (Rupeikienė) ir paskutinėje scenoje gailastingoji sesuo), *Sigitas Gudis* (Vigrys). Jie visi pasirodė ir antrame spektaklyje, išlaikydami jau anksčiau pasiektą lygį. Jankauskas nenustojė savo natūralaus komiško (ir savo europietiško) pono laikysenos, irgi liudijusios jį ne per seniausiai atsikėlus iš tėvynės). Viktoraitė ir Bielskutė gal su dar didesne šaržo doze pikantiškai atvaizdavo dvi kvapnias Kauno damas, lengvabūdiškai žaidžiančias tarp savęs ir su prie jų besiliejančiais vyrais. Tik Gudis atrodė gal per nago juodumą mažiau šmėkliškas nei premjeroje, o jis turi didelį makabriškumo potencialą, kuris „Daktare Gervyde“ liko ne visai išnaudotas. Dar viena pastaba: Bielskutė jau saivai turi toki trenkiantį moterišką liaunumą, kad režisierius

gal ir be reikalo vertė ją antrajame spektaklyje pridėtinai mai-vyčius (nors, žinoma, vyriškomis akimis žiūrint, tai anaipol neskaudėjo), o Rimdžiuvienės (Viktoraitė) ir Rupeikos paskutiniojo veiksmo flirtas buvo kur kas efektingesnis premjeroje, kada Rupeika (Sulaitis) tik trumpu ir nelauktu prisilietimu brūkštelėjo jai per ranką, užuot leidęs glostyti visą jos ranką iki alkūnės ir net jos kojas, kaip tai režisierius liepė antrame spektaklyje daryti Radvilui. Kartais kaip tik kukliu, taupiu gestu galima daugiau pasakyti.

Apie dr. Gervydo meiluzę Vigriene vaidinusią *Aldoną Pankienę* galima tarti tą patį, kaip ir apie ką tik minėtą jaunimą: ji daugmaž atkartojė savo neeilinį premjerinį pasirodymą, su visomis jo jau anksčiau recenzijoje suminėtomis charakterizavimo ypatybėmis. Ir visas kitas scenos bei užkulio užduotis tvarkingai atliko kruopštus „Vaidilutės“ personalas (dekoracijos – *Rasa Sutkutė*, grimas – *Apolonija Matkevičiūtė-Steponavičienė*, apšvietimas – *Vanda Alekniene*, scenos talka – *Petras Blekys*) bei administracinis komitetas, kurio varomoji jėga yra teatro reikalų vedėja *Ona Sulaitienė*.

Žinoma, šias eilutes skaitant, reikia neužmiršti, kad „Vaidilutė“ yra, aplamai paėmus, savi-veiklinis (t.y. mėgėjų) kolektyvas, ir tik kaip tokį, netaikydamas profesionalumo reikalavimų, aš jį čia ir vertinau. Tačiau tokiu šiu židiniuose gali brandintis profesionalūs ar bent profesionalaus lygio teatralai, ir kaip tik to aš vaidilutėninkams ir linkiu. Petro Steponavičiaus asmenyje susilaukė prityrusios režisūrinės pasipirties, jie tam pagaliau turi aukštinę progą.

Baigdamas, norėčiau pasidalyti viena kita mintimi, pareikšta mūsų jai minėtame pokalbyje apie „Vaidilutės“ ateitį. Kaip žinia, Steponavičiai Lietuvoje dirbo Vilniaus Jaunimo teatro aktoriais, o Petras dargi vadovavo prie Vilniaus Inžinerinio statybos instituto įsikūrusiam „Šiupinio“ teatrui. Į Ameriką jiedu atvyko 1988 m. rudenį tam, kad išsilip-

Apolonija Matkevičiūtė ir Petras Steponavičius

Jono Tamulaičio nuotrauka

dytų ilgai nokinta Petro asmeninė svajonė – išsilydyti sudėtingos operacijos reikalingą koją. Operacija pavyko, ir Steponavičius sėkmingai gydosi toliau. (Ta proga jis prašė, kad jeigu apie tai rašyčiau, išreikščiau, kokį didelį dėkingumą jie jaučia Lietuvos Dukterims, ALRKF Labdarių sąjungai, Aušros Vartų tunto Kunigaikštienės Gražinos vyresniųjų skaučių būreliui ir daugybei pavienių asmenų, jiems padėjusių laikinai Amerikoje įsikurti. Tuos gerus žmones sapnuosiu namo sugrįžęs, sakė Steponavičius, kaip dabar sapnuoju namiškius.) Tuo tarpu gimė ir antra svajonė – pakvėpuoti ir čionykščiu scenos oru, kas juodu ir suvedė su vieninteliu Chicagos lietuvių dramos teatru „Vaidilute“.

Atsivėlgiant į esamas sąlygas ir gerai išstudijavus visas reper-tuarines aplinkybes, nutarta ateinančiais metais statyti Sofijos Čiurlionienės „Pinigėlius“, nebenaudojant ir „Daktaro Gervydo“. Režisieriaus Steponavičiaus vizija – kitą pavasarį su šiom dviem pjesėm apkeliauti JAV bei Kanados lietuvių kolonijas,

pasilant iš dviejų savaitgalio vakarų susidedantį lyg ir „mini“ teatro festivalį. Kaip spaudoje dažnai jau rašyta, tokių gastrolių laukia ne tik toliau esančios kolonijos, bet jos reikalingos ir paties artistams, kad susicementuotų jų grupinis identitetas, kad neišblėstų entuziazmas. Idėjus tiek daug širdies ir prakaito valandų, norisi daugiau negu tik vieno kito spektaklio savojoj parapijoj. Be to, keliaujant iš karto su dviem veikalais, idomiau ir žiūrovams, jie turi iš ko pasirinkti, o išlaidos mažesnės, negu atskirai kviečiantis dvi skirtingas trupes.

Galop, jeigu tų gastrolių dėka dar palyginus jauna „Vaidilutė“ įsigytų pakankamai savimi pasitikėjimo ir iš „apsisaudymo“ prieš čionykštę publiką išeitų su reikiama lygio atestacija, būtų, Steponavičiaus nuomone, galima pagalvoti ir apie sparnų pakėlimą Lietuvon. Čia mūsų pokalbyje Steponavičius ir užgavo Chicagos ambiciją: jeigu, sako jis, toks Los Angeles gali pasiūsti savo dramos teatrą į Lietuvą, tai kodėl nuo jų turėtų atsilikti

pasaulio lietuvių sostinė? Ta linkme mūsų mielas svečias ir pasiryžęs iš peties pasidarbuoti.

Tačiau, kad šie planai pavyktų, trupei šiuo metu dar reikia pasipildyti gretas. Trūksta ypač poros vyrų aktorių ir gal vyresnio amžiaus moters. Dar rolės „Pinigėliams“ nepaskirstytos, bet jau knieti pradėti darbą. Tad Petras Steponavičius ir prašė pranešti, kad „Vaidilutė“ ieško scenos entuziastų. Galima kreiptis tiesiai į Steponavičius (tel. 312/476-6440) arba į administratorę Oną Sulaitienę (tel. 312/656-6726). Gal kai šie žodžiai pasieks skaitytojus, trupė bus jau pilnai susikomplektavusi, o gal ir ne. Šiaip ar taip, norintieji nors kartą gyvenime išototi rampos patikėjimo ir iš „apsisaudymo“ prieš čionykštę publiką išeitų su reikiama lygio atestacija, būtų, Steponavičiaus nuomone, galima pagalvoti ir apie sparnų pakėlimą Lietuvon. Čia mūsų pokalbyje Steponavičius ir užgavo Chicagos ambiciją: jeigu, sako jis, toks Los Angeles gali pasiūsti savo dramos teatrą į Lietuvą, tai kodėl nuo jų turėtų atsilikti

Vaclovas Daunoras po dešimties metų...

(Atkelta iš 3 psl.)

septyniolika metų kartu dirbame. Tai labai pastovus, sąžiningas, paprastas, doras, žodžio žmogus. Muzikos srityje turi enciklopedinį išsilavinimą. Tą jam pripažįsta ir užsienio specialistai. Šiuo metu jis yra Lietuvos konservatorijos Vilniuje fortepijono specialybės klasės docentas.

DS: Robertas Bekionis reiškiasi ir kaip solistas?

VD: Taip. Labai gerai jis buvo recenzentų įvertintas 1979 metais New Yorke, kada man akompanavo Carnegie Hall koncerte ir pats skambino solo. Dabar jis dažnai koncertuoja visoj Tarybų Sąjungoj ir yra laikomas labai geru pianistu. Be to, kaip koncertmeisteris jis jau seniai yra pripažintas. Būdamas dar labai jaunas pianistas, Robertas akompanavo ne tik Lietuvos, bet ir Tarybų Sąjungos bei užsienio

iškiliems dainininkams. Esu laimingas, turėdamas ne tik puikų akompaniatorių, bet ir ištikimą draugą.

DS: Ačiū už pokalbį!

Solistu Vaclovo Daunoro koncertų Jungtinėse Amerikos Valstybėse programa yra tokia: 1989 m. gruodžio 9 dieną – New Yorke, gruodžio 10 – Hartforde, Connecticut, gruodžio 17 – Bostone, 1990 m. sausio 7 dieną – Chicagoje, sausio 13 – Clevelande, sausio 14 – Detroite ir sausio 21 – Los Angeles.

Solistui akompanuoja pianistas Robertas Bekionis, kuris taip pat atlieka solo fortepijono. Koncertų programoje taip pat dalyvauja Vilniaus Jaunimo teatro aktorius Algirdas Grašys, kuris praėjusiais metais gastroliavo JAV su Jaunimo teatro pastatymais.

Tarptautinė karikatūrų paroda Šiauliuose

Ateinančiais 1990 metais Šiauliuose įvyks Antroji tarptautinė karikatūrų paroda „Velocartoon“. Pirmoji tokia paroda Lietuvoje buvo suorganizuota 1988 metais ir turėjo nemažą pasisekimą. Darbus buvo atsiuntę karikatūristai iš 11 pasaulio šalių. Antrąją parodą organizuos tarptautinės parodos organizatoriai kreipiasi į užsienio kraštuose gyvenančius karikatū-

Aktorius Algirdas Grašys

Jono Tamulaičio nuotrauka

Koncertus Bostone, Chicagoje, Detroite ir Los Angeles ruošia Lietuvių Fondas, New Yorke ir Hartforde – Lietuvių Bendruomenė, o Clevelande – lietuviai skautai ir skautės.

„Velocartoon“ parodos organizatoriai Rimantui Baldišiui, 235406 Šiauliai, Žiburkaus, 9-32, Lietuva. Paroda veiks nuo 1990 m. gegužės 13 iki birželio 13 dienos. Geriausių darbų autoriai bus apdovanoti prizais – dviračiais ir diplomais.

Susidomėjusiems Tarptautine karikatūrų paroda organizatoriai yra pasiruošę suteikti platesnę informaciją, o pageidaujantiems išsiųsti pirmosios parodos katalogus. Kreiptis – aukščiau nurodytu Rimanto Baldišiaus adresu. 1990 m. sausio mėn. 1 d. siųsti

Lietuvos eksportas

(Atkelta iš 1 psl.)

tuotojas turi išleisti reklamai ar mašinų taisymui ir pan. Daugiausia išveičia galečių Lietuvos eksportui pasitarant, surasdami urmininkus - importuotojus, kurie jau turi savo vietinius klientus. Tokiu atveju lietuvių užsienyje būtų traktuojamas kaip fabriko atstovas – agentas.

Vengtina ilgalaikių pasizadėjimų ir sutarčių, nesibiškai matyti, kad prasideda veikla su stipria ir patyrusia organizacija. Dažnai svarbu daryti užsangažavimus, tik gavus pirmąjį užsakymą, nes pažadų iš atstovų pusės būna visokių, ir reikia žiūrėti jų efektyvumą. Antra vertus, pradėjus per galimą atstovų ryšius ir veiklą kokioje nors rinkoje, netikslu derėtis ir megzti atskirus ryšius ten su kitais. Prekyboje, kaip ir daug kitų sričių, reikia respektuoti kitų pastangas ir jų be reikalo neapeiti.

Ypač versluose reikia optimizmo ir pastangų, surištų su rizika. Kol Lietuvos pramonė pati nesu-sidarys sau reikiamų ryšių su galimais užsienio pirkėjais, sistematina ir tinkama organizuota kai kurių išveičių prekybos veikla gali šiek tiek prisidėti prie tėvynės įmonių eksporto puoselėjimo. Šis bendradarbiavimas, reikia tikėtis, nesirems susižavėjimu „vienaakiais karaliais ar princiais“, ar perdutu jais pasitikėjimu, o bus pagrįstas glaudžiu darbu su įvairių profesijų išveičiais, kurie be kitokių pretenzijų norės padėti vystyti Lietuvos eksportą.

Jonas Pabedinkas